

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

10 februari 2026

Eindtermijn

12 februari 2026

Onderwerp

Inspectierapport Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland

Advies

1. Vast te stellen de brief van Gedeputeerde Staten aan de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed met daarin een reactie van Gedeputeerde Staten op de aanbevelingen uit het inspectierapport 'Inspectie Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland'.
2. Vast te stellen de brief van Gedeputeerde Staten aan de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed met daarin de zienswijze van Gedeputeerde Staten op de voorgenomen openbaarmaking van de inspectie van het inspectierapport en de reactie van Gedeputeerde Staten op het inspectierapport.
3. Vast te stellen de brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, waarmee Provinciale Staten het inspectierapport 'Inspectie Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland', de bijbehorende aanbiedingsbrief, het voornemen tot openbaarmaking van de inspectie en de brieven van Gedeputeerde Staten aan de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed krijgen aangeboden nadat de inspectie het inspectierapport en de reactie van Gedeputeerde Staten daarop heeft gepubliceerd.
4. Vast te stellen de publiekssamenvatting behorende bij dit voorstel.

Besluit GS

Vastgesteld conform advies.

Bijlagen

- Aanbiedingsbrief inspectierapport 'Inspectie Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland'
- Inspectierapport 'Inspectie Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland'
- Voornemensbrief openbaarmaking van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed
- GS-brief aan de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed met daarin de reactie van Gedeputeerde Staten op het inspectierapport.
- GS-brief aan de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed met daarin de zienswijze van Gedeputeerde Staten t.a.v. de voorgenomen openbaarmaking
- GS-brief aan Provinciale Staten

1 Toelichting voor het College

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed heeft op 16 september 2025 het Provinciaal Archeologisch Depot van Zuid-Holland (PADZH) geïnspecteerd. Op 18 december 2025 heeft de Inspectie haar inspectierapport bij Gedeputeerde Staten aangeboden. Dit rapport ging vergezeld van een aanbiedingsbrief waarin GS de mogelijkheid geboden wordt een reactie op de aanbevelingen in te dienen. Tevens stuurde de inspectie een besluit tot voornemen van openbaarmaking van het inspectierapport en de eventuele reactie van GS op de aanbevelingen uit het inspectierapport.

Achtergrond

Nederland telt tien provinciale en 27 gemeentelijke archeologische depots. De depots hebben als taak om alle vondsten en documentatie langdurig te behouden en voor iedereen toegankelijk te maken. De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed houdt toezicht op de naleving van de normen voor het duurzame behoud en de toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie in archeologisch depots. Het toezicht op de archeologische depots bestaat uit een tweejaarlijkse monitor en eens per tien jaar een inspectie op locatie. De laatste fysieke inspecties waren in de periode 2016-2018. De inspectie van het archeologisch depot maakt deel uit van het inspectieprogramma waarbij, in het kader van het Werkprogramma 2025-2026, alle provinciale en gemeentelijke archeologische depots worden bezocht. De Inspectie controleert in de komende twee jaar bij de 37 depots of zij onder meer voldoen aan een aantal basisvoorwaarden om archeologische vondsten en de bijbehorende documentatie, zowel fysiek als digitaal, duurzaam te bewaren en toegankelijk te maken.

De Inspectie heeft de open norm uit de Erfgoedwet uitgewerkt in een toetsingskader met criteria. Het inspectierapport volgt het toetsingskader door de norm over vier afzonderlijke hoofdstukken te verdelen: (1) het in stand houden van een archeologisch depot, (2) de zorg voor een goede aanlevering, (3) de zorg voor een verantwoorde opslag en (4) het voor eenieder toegankelijk houden van vondsten, monsters en documentatie. Ieder hoofdstuk begint met de norm, gevolgd door de bevindingen, conclusies en aanbevelingen.

Conclusies en aanbevelingen uit het inspectierapport

De inspectie concludeert dat de provincie Zuid-Holland een depot in stand houdt waarin archeologische vondsten, monsters en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie, aangetroffen bij opgravingen binnen de provincie, worden opgeslagen op een wijze die uit het oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is. In de conclusies en aanbevelingen van de Inspectie komen geen verrassingen naar voren. Met de aanbevelingen kunnen we goed uit de voeten. Ten opzichte van de vorige inspectie zijn er grote stappen gezet. De Inspectie is tevreden over onderdeel 1 en heeft een overzichtelijk aantal aanbevelingen voor de overige drie onderdelen. Het merendeel van de aanbevelingen hangt samen met de locatie waarin het depot nu gehuisvest is. De conclusies ondersteunen de zoektocht naar een nieuwe locatie vanwege ruimtegebrek, ontoereikende klimatologische omstandigheden en een eindigend huurcontract. De aandachtspunten en aanbevelingen (aanscherping enkele procedures rondom risicoanalyse, calamiteitenplan, periodieke conditiecontroles) herkennen we, maar met het oog op de aanstaande verhuizing en de noodzaak tot prioriteren in de werkzaamheden is dit tot nu toe bewust blijven liggen. Richting verhuizing van het depot wordt dit opgepakt.

Hieronder volgen de conclusies en aanbevelingen per onderdeel.

Hoofdstuk 1 Het in stand houden van een archeologisch depot

De inspectie concludeert dat de provincie Zuid-Holland beschikt over beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. Er is voldoende deskundig personeel voor het uitvoeren van de wettelijke taken. In de financiering wordt voorzien. Op grond van de conclusies ziet de Inspectie geen tekortkomingen en doet geen aanbevelingen op dit onderdeel.

Hoofdstuk 2 De zorg voor een goede aanlevering

De inspectie concludeert dat de provincie Zuid-Holland voor de aanlevering aan het depot gebruik maakt van ArcheoDepot. Hiermee is bij deponering een goede aanlevering van vondsten, monsters en documentatie geborgd. Onder het kopje 'Achterstanden in registratie' noemt de inspectie een achterstand in registratie van 60 tot 100 verpakkingseenheden en daarnaast een achterstand van registratie van 1300 dossiers (documentatie behorende bij opgravingen). Door achterstanden in registratie is volgens de inspectie een aantal archeologische onderzoeken niet of niet voldoende ontsloten. De vondsten en monsters van deze onderzoeken zijn mogelijk niet uitgewerkt en/of geconserveerd. Doordat er geen plan is opgesteld voor het volledig wegwerken van deze achterstand ziet de Inspectie een risico voor het duurzaam behoud en de toegankelijkheid van deze archeologische onderzoeken. De Inspectie adviseert om een plan op te stellen voor het wegwerken van de registratieachterstanden van de documentatie met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer welke achterstand is weggewerkt en daarop gestuurd kan worden.

De constatering van de inspectie t.a.v. de achterstanden is echter niet helemaal juist en nuancering van dit punt is gewenst. De vermeende achterstand van 60 tot 100 verpakkingseenheden beschouwt het depot als een werkvoorraad die in omvang fluctueert en wordt weggewerkt zodra de capaciteit het toelaat. De genoemde 1300 dossiers betreft geen achterstand in registratie. Deze dossiers zijn geregistreerd en toegankelijk voor archeologisch onderzoek, waarmee ze geen risico vormen voor duurzaam behoud en toegankelijkheid. Momenteel worden deze dossiers omgepakt (zuurvrij) en verdiepend geregistreerd ten behoeve van toekomstige digitalisering. Hiervoor is budget beschikbaar en het is de bedoeling om dit voor de verhuizing naar een nieuwe depot af te ronden.

In de reactie van GS wordt nog een keer toegelicht hoe het zit met de registratieachterstanden en wat de planning is voor digitalisering en het ompakken en verdiepend registreren van de dossiers.

Hoofdstuk 3 De zorg voor een verantwoorde opslag

De inspectie concludeert dat de opslag van vondsten, monsters en documentatie in het depot zodanig is dat de conditie stabiel blijft. De manier waarop een stabiele conditie wordt bereikt, bijvoorbeeld door het plaatsen van industriële ontvochtigers, is niet overal in het depot ideaal. Daarnaast ziet de Inspectie een risico dat de opslagcapaciteit van het depot niet meer toereikend is en de (klimaat)installaties aan het eind van hun levensduur zijn, vóór het nieuwe archeologische depot is gerealiseerd.

De klimaatcondities in de verschillende depotruimten worden regelmatig gecontroleerd via het systeem van het onderhoudsbedrijf maar een vaste procedure ontbreekt. De controles worden niet

vastgelegd. Alleen gesignaleerde afwijkingen en hoe vervolgens gehandeld is worden bijgehouden in een logboek.

De veiligheidsrisico's voor de collectie zijn niet in beeld gebracht en periodieke controles op de achteruitgang van kwetsbare vondsten worden niet structureel uitgevoerd, omdat de capaciteit daarvoor ontbreekt. Hierdoor ziet de Inspectie een risico dat er onvoldoende beeld is van de staat van de collectie en er niet tijdig gehandeld wordt bij achteruitgang in kwaliteit van de collectie.

Ten aanzien van dit punt beveelt de Inspectie het volgende aan:

- Werk een scenario uit voor als het nieuwe depot niet tijdig gereed is en de maximale opslagcapaciteit en het einde van de levensduur van de (klimaat)installaties is bereikt.
- Zorg voor voldoende depotruimten inclusief bufferruimte in het nieuwe depot, zodat de opslag van vondsten, monsters en documentatie zodanig is dat de conditie van alle materiaalcategorieën stabiel blijft.
- Zorg voor een procedure voor periodieke monitoring van klimaatcondities en houd logboeken bij van controles, afwijkingen en hoe daarop gehandeld is.
- Breng de risico's voor de collectie rondom conservering en veiligheid in beeld en gebruik deze risicoanalyse bij het op te stellen calamiteitenplan.
- Zorg voor een procedure en voldoende capaciteit om alle kwetsbare materialen regelmatig te controleren op achteruitgang in kwaliteit en voldoende middelen en capaciteit om te kunnen handelen bij een achteruitgang in kwaliteit.

In de GS-reactie wordt nog benoemd dat er provinciale vondsten zijn opgeslagen bij European Conservation Center. Het gaat hierbij om ongeveer 3.000 dozen en wat grotere vondsten. Dit ontbreekt in de opsomming op pagina 13 in het inspectierapport.

Hoofdstuk 4 Het voor eenieder toegankelijk houden van vondsten, monsters en documentatie.

De inspectie concludeert dat de provincie Zuid-Holland haar vondsten, monsters en documentatie duurzaam toegankelijk houdt voor wetenschappelijk onderzoek. Vanwege de gebruiksonvriendelijkheid van ArcheoDepot, TMS en DANS (softwaresystemen voor registratie, archivering en databeheer van archeologie) zijn vondsten, monsters en documentatie minder toegankelijk voor andere geïnteresseerden.

Het depot heeft geen publieksfunctie. Om de collectie van het depot toegankelijker te maken zijn zo'n 14.000 objecten, die beschikbaar zijn voor bruikleen, te bekijken in een online-database en er is een tentoonstellingsruimte met 400 objecten in het Archeologiehuis bij Archeon. De conditie van de objecten in bruikleen wordt tussentijds niet structureel gecontroleerd op achteruitgang. Een vaste procedure hiervoor ontbreekt. De inspectie beveelt aan om te zorgen voor een procedure voor het tussentijds controleren van de conditie van de bruiklenen.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 4 - Concurrerend Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

De besluiten hebben geen financiële consequenties.

Juridisch kader

De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van archeologische depots is primair bij de provincies belegd (Erfgoedwet). De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed heeft de wettelijke toezichtstaak ten aanzien van het in stand houden door deponhouders van deze archeologische depots waarin vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die vanuit het oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

2 Voorafgaande besluitvorming

Niet van toepassing.

3 Proces

De inspectie verzoekt GS om binnen 8 weken na dagtekening (18 december 2025) te reageren op de aanbevelingen in het rapport. Dat is voor 12 februari 2026.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft het voornemen het inspectierapport van het archeologisch depot inclusief reactie daarop van GS openbaar te maken. Indien GS bedenkingen hebben tegen het openbaar maken van hun reactie op de aanbevelingen dien in het rapport zijn gedaan, kan dat kenbaar gemaakt worden in de zienswijze. De inspectie betreft de zienswijze bij de definitieve beslissing om het rapport en de zienswijze openbaar te maken. In geval van openbaarmaking wordt dit vooraf aan GS medegedeeld in de vorm van een besluit.

Nadat de inspectie de reactie van GS op het inspectierapport en de GS-zienswijze op het voornemen tot openbaarmaking heeft ontvangen neemt de inspectie een besluit tot openbaarmaking. Dit duurt ongeveer een week en een dag daarna wordt het gepubliceerd. De inspectie heeft ons verzocht de stukken pas bij PS aan te bieden nadat zij het inspectierapport en de reactie van GS daarop heeft gepubliceerd. Na behandeling van de stukken in GS is het dus van belang om nog ongeveer een week te wachten met het versturen van de GS-brief aan PS. Het idee is om de brief aan PS te sturen op het moment dat de besluitenlijst van GS wordt vastgesteld.

Na afronding van alle inspecties van archeologische depots zal door de inspectie een overkoepelend themarapport worden opgesteld waarin stelsel brede aandachtspunten met betrekking tot het depotbeheer aan de orde komt. Hiervan ontvangen GS een exemplaar.

Met dit besluit dienen GS tijdig een reactie in op de aanbevelingen uit het inspectierapport en melden GS geen bezwaar te hebben tegen openbaarmaking. Tevens worden PS geïnformeerd over het inspectierapport en de reactie van GS daarop.

4 Participatie en rolneming

Het houden van een archeologisch depot betreft een wettelijke taak (Erfgoedwet). Vanuit dat oogpunt is participatie beperkt. Uiteraard maakt archeologie en het houden van een archeologisch depot onderdeel uit van het onlangs vastgestelde Beleidsperspectief Erfgoed en Cultuur en in dit kader heeft participatie plaatsgevonden (breed).

5 Communicatiestrategie

Er wordt een intern nieuwsbericht uitgebracht over de bevindingen van de inspectie. In het nieuwsbericht wordt de tijdelijke ingebruikname van de tweede loods in Alphen aan den Rijn meegenomen en een link gelegd met de zoektocht naar een noodzakelijke nieuwe locatie voor het depot. Het nieuwsbericht wordt uitgebracht op het moment dat de GS-brief aan PS wordt verzonden (na publicatie door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed van het inspectierapport en de reactie van GS daarop). Tevens wordt via het LinkedIn account van gedeputeerde Stolk aandacht besteedt aan het rapport.